

Kaupungin edustus. Pohjoismaiden pääkaupunkien kunnalliskokous oli päätetty pitää Kööpenhaminassa toukokuun 10—12 p:nä. Kukin osanottajakaupunki saattoi lähettää kokoukseen 15 edustajaa. Valtuusto valitsi ¹⁾ kaupungin edustajiksi valtuuston puheenjohtajan Ahon, ylipormestari Rydmanin sekä seuraavat valtuutetut: Ahva, M. Backman, Eriksson-Lihr, Järnefelt, Lohikivi, Meltti, Modeen, Paasivuori, Päivänsalo, Salmela, Schildt, Sundqvist ja Tervo.

Ylipormestari Rydmanin varamieheksi Kööpenhaminassa pidettävään kunnalliskokoukseen valittiin ²⁾ vt. Elki.

2. Rahatointa koskevat asiat

V:n 1953 tilinpäätös. Merkittiin ³⁾ tiedoksi tilinpäätös, jonka tulos oli seuraavanlainen:

Menosäästöt	1 526 464 308	
Ylitulot	1 486 941 330	
Tulot talousarvion ulkopuolella	121 233 191	3 134 638 829
Menoylitykset	1 608 931 107	
Tulovajaukset	1 020 831 615	2 629 762 722
Vuoden tulos, ylijäämä		504 876 107

Rahoitustase 31. 12. 1953 osoitti vastaavaa 25 530 034 101 mk ja vastattavaa 24 008 028 653 mk, joten rahoitussäästökseksi jäi 1 522 005 448 mk, mikä siirtyi seuraavaan tilivuoteen. Rahoitussäästöstä 1 017 129 341 mk oli v:n 1952 ylijäämää, joka oli siirtynyt tilivuoteen.

Lisämäärärahat ja tilinylitysoikeuden myöntäminen. Kertomusvuoden aikana valtuusto myönsi lukuisissa tapauksissa lisämäärärahoja aikaisemmin hyväksytyihin tarkoituksiin tahi antoi lauta- ja johtokunnille oikeuden määrärahojen ylittämiseen tai syntyneen säästön siirtämiseen seuraavaan vuoteen. Kaikkia näitä asioita koskevat päätökset on tästä kertomuksesta jätetty pois, koska niiden yksityiskohtainen luetteleminen on katsottu tarpeettomaksi siitä syystä, että Kaupungin tilit ja tilinpäätös -nimiseen julkaisuun sisältyy mahdollisimman tarkka selvitys ko. asioista. Miltei kaikki mainitunlaiset määräraha-asiat ovat olleet lähinnä siitä johtuvia, että menojen suuruutta on ollut edeltäpäin mahdoton tarkoin arvioida tai esim. valtuuston päätöksestä automaattisesti seuranneita lisäantyneita tarpeita, joihin määräraha välttämättä on ollut myönnettävä. Sen sijaan joissakin tapauksissa, jos määrärahan käyttötarkoitus on muuttunut tai päätökseen on liittynyt jotakin oleellisesti uutta, talousarvion perusteluista poikkeavaa, on määrärahojakin koskevia päätöksiä tässä kertomuksessa selostettu.

Kaupungille tulevien valtionavustusten lisäämistä tarkoittava aloite. Vt Saastamoinen ym. olivat 25. 11. 1953 tehneet aloitteen ⁴⁾, jossa ehdotettiin, että Kaupunkiliiton hallitusta pyydetäisiin ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin kaupungille kuuluvien avustusten lisäämiseksi sekä kääntymään myös valtioneuvoston puoleen ko. asiassa. Kaupungin hallitus esitti, että yhden kaupungin esiintyminen sellaisessa asiassa, joka koskee kaikkia kaupunkia, ei ole paikallaan, varsinkin kun yhteisten asiain hoitamista varten on perustettu järjestö, Suomen Kaupunkiliitto, johon Helsingin kaupunkikin kuuluu jäsenenä. Edelleen pidettiin aiheettomana painostaa Kaupunkiliittoa ko. asiassa, koska se lukuisissa lausunnoissaan oli voimakkaasti tuonut esiin kantansa valtionavustusten lisäämisen tarpeellisuudesta. Näin ollen valtuusto päätti ⁵⁾, ettei aloite antanut aihetta toimenpiteisiin.

Lainojen hankkimista pääomamenojen kattamiseksi koskeva aloite. Vt Vanhanen ym. ehdottivat aloitteessaan, että kaupunginhallitusta kehoitettaisiin kääntymään valtioneuvoston puoleen siinä tarkoituksessa, että valtioneuvosto ryhtyisi toimenpiteisiin lainojen saannin turvaamiseksi kaupungin pääomamenojen kattamiseksi. Aloite lähetettiin ⁶⁾ kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

¹⁾ Kvsto 10. 2. 107 §. — ²⁾ S:n 14. 4. 304 §. — ³⁾ S:n 14. 4. 309 §. — ⁴⁾ Ks. v:n 1953 kert. s. 12. — ⁵⁾ Kvsto 10. 2. 109 §. — ⁶⁾ S:n 15. 9. 761 §.

Palkinto-obligaatiolainan ottaminen. Valtuusto päätti¹⁾ ottaa tarkemmin määrättyin ehdoin kolme 200 milj. mk:n suuruista palkinto-obligaatiolainaa, maksuaikana 5 vuotta ja hyväksyä lainat käytettäväksi seuraaviin tarkoituksiin:

v:n 1954 talousarvioon merkittyihin satamien rakennustöihin 100 milj. mk, sekä satamien rakennuksiin 100 milj. mk ja v:n 1954 talousarvioon merkittyihin sähkölaitoksen uusiin voimalaitoksiin ja sähköasemiin 300 milj. mk ja vastedes määrättäviin sähkölaitoksen laajennustöihin 100 milj. mk. Palkinto-obligaatiolainojen ottamiseen päätettiin anoa valtiovarainministeriön lupa. Myöhemmin valtuusto päätti kumota 25. 8. tekemänsä²⁾ palkinto-obligaatiolainojen ottamista koskevan päätöksen siltä osin kuin se koski 300 milj. mk:n osoittamista ko. lainoista käytettäväksi v:n 1954 talousarvioon lainavaroilla rahoitettavaksi merkittyjen sähkölaitoksen edellä selostettujen rakennuskustannusten rahoittamiseen.

Obligaatiolainojen ottamista tarkoittava aloite. Aloitteentekijät, vt Rantala ym. ehdottivat, että kaupunginhallitusta kehoitettaisiin 1) kiireellisesti ryhtymään toimenpiteisiin kertomusvuoden talousarviossa otettavaksi edellytetyn, 700 milj. mk:n luoton ottamiseksi lähinnä puoleksi indeksiehtoisena obligaatiolainana pääasiallisesti v:n 1950 obligaatiolainan mukaisilla ehdoilla tai palkinto-obligaatiolainana ja 2) v:n 1955 talousarvioon merkittävien sijoitusmenojen rahoittamiseksi entistä laajemmassa mittakaavassa lainavaroilla sekä kiireellisesti neuvottelemaan³⁾ asiasta Postisäästöpankin ja Kansaneläkelaitoksen kanssa kuin myös harkitsemaan suurehkon obligaatiolainan ottamista v:n 1955 sijoitusmenojen rahoittamista varten. Aloite lähetettiin⁴⁾ kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Lainojen ottaminen Kansaneläkelaitokselta. Valtuusto päätti⁵⁾ ottaa Kansaneläkelaitokselta 200 milj. mk:n suuruisen, puoleksi indeksiehtoisien lainan kuoletusaikana 15 v. ja muutoin lähemmin ilmoitetuin ehdoin sekä hyväksyä lainamäärän käytettäväksi kokonaisuudessaan v:n 1953 talousarvioon lainavaroilla rahoitettavaksi merkittyjen sähkölaitoksen voimalaitosten ja sähköasemien rakennuskustannusten rahoittamiseen. Lisäksi valtuusto oikeutti kaupunginhallituksen heti ottamaan Kansaneläkelaitokselta 200 milj. mk:n lyhytaikaisen luoton edellä mainituin ehdoin. Sisäasiainministeriö vahvisti⁶⁾ 20. 2. 1954 valtuuston päätöksen.

Edelleen päätettiin⁷⁾ Kansaneläkelaitokselta ottaa vielä 200 milj. mk:n suuruisen laina samoin ehdoin kuin em. laina käytettäväksi kokonaisuudessaan v:n 1954 sähkölaitoksen voimalaitosten ja sähköasemien rakennuskustannusten osittaiseen rahoittamiseen. Sen ohessa valtuusto oikeutti kaupunginhallituksen heti ottamaan 200 milj. mk:n lyhytaikaisen luoton tarkemmin sovituin ehdoin. Sisäasiainministeriö vahvisti⁸⁾ 24. 9. valtuuston päätöksen.

Vielä päätti⁹⁾ valtuusto ottaa Kansaneläkelaitokselta 300 milj. mk:n suuruisen, puoleksi indeksiehtoisien lainan, kuoletusaikana 15 vuotta ja Kansaneläkelaitoksen lähemmin ilmoittamin ehdoin sekä hyväksyä lainamäärän käytettäväksi v:n 1954 talousarvioon merkittyjen sähkölaitoksen voimalaitosten ja sähköasemien rakennuskustannusten rahoittamiseen. Päätös lainan ottamisesta alistettiin sisäasiainministeriön vahvistettavaksi.

Lainan ottaminen omakotirakennustoimintaa varten. Omakotilainojen välittämistä varten omakotirakentajille päätettiin¹⁰⁾ ottaa asuntotuotantotoimikunnalta enintään 185 milj. mk:n suuruisen laina 5 vuotta pitemmin maksuajoin ja asuntolainoista, -takuista ja -avustuksista annetussa laissa edellytetyin ehdoin. Sisäasiainministeriö vahvisti¹¹⁾ 15. 3. valtuuston päätöksen.

Lainan ottaminen speedway-radan rakentamista varten. Valtuusto päätti¹²⁾ speedway-radan rakentamista varten velodromille ottaa Helsingin Moottorikerho, Helsingin Työväen Moottoripyöräilijät ja Helsingin Moottorimieskerho nimisiltä yhdistyksiltä yhteensä 6.4 milj. mk:n suuruisen lainan sellaista korkoa vastaan, joka on aina 2 ½ % korkeampi kuin maan kahden suurimman liikepankin hyvittävä, 6 kuukauden irtisanomisen varassa olevan talletustilin talletuskorko ja sillä ehdolla, että lainaa kuoletetaan vuosittain joulu-

¹⁾ Kvsto 25. 8. 625 § ks. myös s. 153. ²⁾ Kvsto 22. 12. 1045 §. — ³⁾ Ks. s. 152. — ⁴⁾ Kvsto 2. 6. 477 §. — ⁵⁾ S:n 13. 1. 18 §. — ⁶⁾ S:n 10. 3. 201 §, ks. s. 153. — ⁷⁾ S:n 25. 8. 624 §. — ⁸⁾ S:n 20. 10. 802 §, ks. s. 153. — ⁹⁾ S:n 22. 12. 1 045 §. — ¹⁰⁾ Kvsto 10. 2. 110 §. — ¹¹⁾ S:n 14. 4. 294 §. — ¹²⁾ S:n 1. 12. 989 §.

kuun 1 p:nä 1.5 milj. mk kuin myös edellyttäen, että radan käytöstä veloitetaan rata-vuokrana kulloinkin käytännössä olevien kenttävuokrien mukaisesti kuitenkin enintään 20 % pääsylipputulosta ja että oikeus speedway-kilpailujen järjestämiseen radalla on laina-aikana ainoastaan lainan myöntäneillä yhdistyksillä.

Lainojen myöntäminen yhdistyksille, yhtiöille ym. De gamlas vänner -nimiselle yhdistykselle valtuusto myönsi ¹⁾ 600 000 mk:n suuruisen lainan, jonka vuotuinen korko oli 2 %, sillä ehdolla, että lainaa lyhennetään vuosittain v:n 1955 alusta lukien vähintään 100 000 mk:n määrällä. Samalla valtuusto myönsi mainitun lainan suorittamiseen 600 000 mk tuloa tuottavien pääomamenojen pääluokan käyttövaroistaan Edeltä arvaamattomia pääomamenoja varten.

Ebeneserkodin säätiölle päätettiin ²⁾ myöntää 500 000 mk:n suuruinen laina kaupunginhallituksen hyväksyttävää vakuutta vastaan sekä sillä ehdolla, että vuotuinen korko on 2 % sekä että lainaa kuoleutetaan 1. 1. 1956 lukien vuosittain vähintään 50 000 mk:lla ja että laina käytetään lastentarhaseminaarin toiminnan tukemiseen. Sen ohessa valtuusto myönsi em. käyttövaroistaan 500 000 mk lainan suorittamista varten.

Samoin päätettiin ³⁾ myöntää *Fruentimmersförening i Helsingfors* -nimiselle yhdistykselle 300 000 mk:n suuruinen laina, vuotuinen korko 2 %, sillä ehdolla, että lainaa lyhennetään v:n 1955 alusta lukien vuosittain vähintään 50 000 mk. Lainan suorittamista varten myönnettiin tarvittava summa em. tililtä.

Helsingin Kotitalousopettajaopiston säätiölle valtuusto oikeutti ⁴⁾ kaupunginhallituksen myöntämään 9 milj. mk:n suuruisen korottoman lainan 12. kaupunginosan korttelissa n:o 357 olevalle tontille n:o 6 rakennettavaa kotitalousopettajaopistorakennusta varten kiinnitystä tai muuta kaupunginhallituksen hyväksymää vakuutta vastaan sekä muuten huomioon ottaen seuraavaa:

1) laina sidotaan rakennuskustannusindeksiin;

2) lainasta kuoleutuu vuosittain 1/100 niin kauan kuin kaupunki saa jäljempänä mainituin ehdoin käyttäen säätiön esittämiin rakennuspiirustuksiin merkittyjä, kansakoulun opetuskeittiötä varten tarkoitettuja huonetiloja sekä niihin liittyviä yhteisiä tiloja, mutta mikäli kaupunki joutuu sanotuista huonetiloista luopumaan, lankeaa lainasta jäljellä oleva määrä heti maksettavaksi;

3) kaupunki sitoutuu huolehtimaan käytössään olevien huonetilojen sisäkorjauksista;

4) kaupunki sitoutuu maksamaan käytössään olevia huonetiloja vastaavan osuuden yhteisistä lämmityskustannuksista ja ulkokorjauksista sekä suorittamaan erikseen korvauksen kuluttamansa veden, sähkön ja muitten senlaatuisten etuuksien käytöstä. Ellei kaupungin osuudesta mainittuihin menoihin muuten sovita, jätetään riita välimiesten ratkaistavaksi välimiesmenettelystä voimassa olevan lain mukaisesti.

Samalla valtuusto myönsi 9 milj. mk em. tililtä mainitun lainan suorittamista varten.

Helsingin Taloustyöntekijäin yhdistykselle valtuusto myönsi ⁵⁾ 350 000 mk:n suuruisen lainan, jonka vuotuinen korko oli 2 %, sillä ehdolla, että lainaa lyhennetään v:n 1955 alusta lukien vuosittain vähintään 50 000 mk:lla. Lisäksi valtuusto myönsi em. tililtä lainan suorittamista varten 350 000 mk.

Kovaosaisten Ystävät -yhdistykselle päätettiin ⁶⁾ myöntää 5 milj. mk:n suuruinen laina, jonka korko oli 2 % ja maksuaika 5 vuotta, edellyttäen, että lainan pääoman korkoineen takaisin maksamisen vakuudeksi saadaan kiinnitys yhdistykselle kiinteistölautakunnan toimesta vuokrattavan alueen vuokraoikeuteen rakennuksineen ja sillä ehdolla, että tämän kiinnityksen edelle saadaan vahvistaa muita rakennuslainojen kiinnityksiä enintään 5 milj. mk:n määrään, että majoitettavien henkilöiden tulee olla henkikirjoitettuja Helsingissä vähintään 3 vuoden aikana ja että kaupungin myöntämä laina erääntyy heti kokonaisuudessaan maksettavaksi, jos ko. rakennusta lakataan käyttämästä majoitustarkoitukseen. Sen ohessa valtuusto myönsi 5 milj. mk em. tililtä lainan suorittamista varten.

Lisäksi valtuusto päätti ⁷⁾ antaa kaupunginhallituksen tehtäväksi kiireellisesti järjestää 1. 5. 1955 saakka tilapäinen majoitus sellaisille asunnottomille, jotka ovat oleskeleet kaupungissa 3 vuoden ajan sekä kehottaa kaupunginhallitusta kiinnittämään valtiovallan huomiota helsinkiläisten, asosiaalisten tuberkuloottisten keskuudessa vallitsevaan kestävämmään tilanteeseen.

¹⁾ Kvsto 25. 8. 627 §. — ²⁾ S:n 3. 11. 883 §. — ³⁾ S:n 25. 8. 628 §. — ⁴⁾ S:n 3. 11. 887 §, ks. s. 156. — ⁵⁾ S:n 29. 9. 783 §. — ⁶⁾ S:n 1. 12. 988 §. — ⁷⁾ Ks. s. 180.

Saalem Lähetykselle valtuusto myönsi ¹⁾ 1 milj. mk:n suuruisen lisälainan, jonka vuotuinen korko oli 2 %, käytettäväksi vanhainkodin kunnostamiseen Helsingin pitäjän Hämeenkylässä sijaitsevaan Annero-nimiseen tilaan RN:o 340 edellyttäen, että lainaa kuoletetaan vuosittain vähintään 50 000 mk:lla, että lainan pääoman korkoineen takaisin maksamisen vakuudeksi luovutetaan vähintään 1 milj. mk:n määräinen ja etuoikeudella välittömästi valtuuston 2. 9. 1953 myöntämän ²⁾ 2 milj. mk:n lainan jälkeen edellä mainittuun kiinteistöön kiinnitetty haltijavelkakirja ja että vanhainkodin asukkaista ainakin 75 % on helsinkiläisiä vanhuksia. Lainan suorittamiseen myönnettiin 1 milj. mk em. tililtä.

Valtuusto myönsi ³⁾ *Samfundet Folkhälsan i Svenska Finland* -yhdistykselle 10 milj. mk:n suuruisen lainan vakuutta vastaan, jonka kaupunginhallitus hyväksyisi ja jonka vuotuinen korko olisi 1 % edellyttäen, että laina käytetään yhdistyksen suunnittelemien lisärakennus- ja muutostöiden rahoittamiseen sekä sillä ehdolla, että lainaa kuoletetaan 1. 1. 1956 lukien vuosittain vähintään 500 000 mk:lla ja että yhdistys varaa laina-aikana vähintään 30 hoitopaikkaa lastensuojelulautakunnan sijoituksia varten hoitomaksusta, joka kulloinkin erikseen vahvistetaan yhdistyksen ja lastensuojelulautakunnan kesken.

Soutumiehet-yhdistykselle myönnettiin ⁴⁾ venevuokraamon perustamista varten 300 000 mk:n suuruisen laina 5 %:n vuotuista korkoa vastaan sillä ehdolla, että lainaa lyhennetään 1. 1. 1956 lukien vuosittain vähintään 100 000 mk:lla, että yhdistyksen hallituksen kaikki jäsenet menevät omavelkaiseen yhteisvastuulliseen takaukseen lainan pääoman korkoineen takaisin maksamisen vakuudeksi ja että hankittavat soutuveneet palovakuutetaan täyteen arvoonsa laina-aikana. Valtuusto myönsi lainan suorittamista varten 300 000 mk em. tililtä.

Suomen Krematorioyhdistyksen Helsingin osastolle myönnettiin ⁵⁾ 3 milj. mk:n koroton laina sillä ehdolla, että sitä lyhennetään samoin kuin em. lainaa ja että yhdistys myöntää kaupungille vakuudeksi kiinnityksen yhdistyksen vuokraoikeuteen krematorioalueeseen ja sillä oleviin rakennuksiin. Lainan suorittamiseksi myönnettiin 3 milj. mk em. tililtä.

Asunto-osakeyhtiö Merimiehenkatu 12 -nimiselle yhtiölle suoritettavaa osakemaksua varten valtuusto päätti ⁶⁾ myöntää 1 531 041 mk kertomusvuoden talousarvion em. käyttö-varoista kiinteistölautakunnan käytettäväksi lastentarhaa varten hankitun huoneiston lisämaksujen maksamiseen mainitulle yhtiölle.

Edelleen myönnettiin ⁷⁾ ko. yhtiölle 9.5 milj. mk:n suuruisen laina, jonka vuotuinen korko oli 7 % ja kuoletusaika 5 vuotta ns. sarjalainaperiaatetta noudattaen ja edellyttäen, että yhtiö lainan vakuudeksi luovuttaa kaupungille 6. kaupunginosan korttelissa n:o 112 yhtiön omistamaan taloon ja tonttiin n:o 6 kiinnitettyjä haltijavelkakirjoja. Samalla valtuusto oikeutti kaupunginhallituksen antamaan täytetakauksen yhtiön lisäksi tarvitsmien, enintään 7.5 milj. mk:n määrään nousevien lainojen pääomien korkoineen takaisin maksamisen vakuudeksi sillä ehdolla, että taattavat lainat kiinnitetään ko. kiinteistöön kaupunginhallituksen hyväksymällä etuoikeudella. Lainan suorittamiseen myönnettiin 9.5 milj. mk em. tililtä. Sisäasiainministeriö vahvisti ⁸⁾ valtuuston päätöksen 21. 10.

Takauksen antaminen Helsingin Yksityislyseon Kannatusosakeyhtiölle. Valtuusto päätti ⁹⁾ oikeuttaa kaupunginhallituksen antamaan kaupungin täytetakauksen mainitun osakeyhtiön tontille n:o 4 korttelissa n:o 506 Nordenskiöldinkadun varrelle rakennettavan koulutalon enintään 100 milj. mk:aan nousevien kiinnityslainojen korkoineen takaisin maksamisesta sillä ehdolla, että valtio osallistuu koulurakennuksen rakennuslainojen korkojen suorittamiseen sekä että taattavat lainat kiinnitetään koulukiinteistöön kaupunginhallituksen hyväksymässä etuoikeusjärjestyksessä. Sisäasiainministeriö vahvisti ¹⁰⁾ 8. 2. valtuuston päätöksen.

Kulosaaren yhteiskoulun osakeyhtiön lainojen takaaminen. Kaupunginhallitus oikeutettiin ¹¹⁾ antamaan sen määräämässä kiinnitysjärjestyksessä kaupungin täytetakausta Kulosaaren yhteiskoulun osakeyhtiön kaupungilta vuokraamalle alueelle rakennettavan koulutalon enintään 66.5 milj. mk:aan nousevien rakennuslainojen korkoineen takaisin maksamisesta sillä ehdolla, että valtio osallistuu koulurakennuksen aiheuttamien lainojen korkojen suorittamiseen sekä että taattavan lainan vakuudeksi alueen vuokraoikeuteen rakennuksineen otetaan kiinnitys, joka ei kuitenkaan sisälly em. takausmäärään. Sisäasiainministeriö vahvisti ¹²⁾ 23. 7. valtuuston päätöksen.

¹⁾ Kvsto 25. 8. 626 §. — ²⁾ Ks. v:n 1953 kert. I osan s. 14. — ³⁾ Kvsto 15. 12. 1 025 §. — ⁴⁾ S:n 1. 9. 682 §. — ⁵⁾ S:n 1. 9. 683 §. — ⁶⁾ S:n 10. 2. 111 §. — ⁷⁾ S:n 29. 9. 784 §. — ⁸⁾ Kvsto 17. 11. 908 §. — ⁹⁾ S:n 13. 1. 20 §. — ¹⁰⁾ Kvsto 24. 2. 144 §. — ¹¹⁾ S:n 16. 6. 536 §, ks. s. — ¹²⁾ Kvsto 25. 8. 586 §.

Karjalan yhteiskouluosakeyhtiön rakennuslainan takaaminen. Muuttaen 15. 6. 1953 tekemäänsä päätöstä¹⁾ valtuusto oikeutti²⁾ kaupunginhallituksen antamaan kaupungin täytetäkauksen ko. osakeyhtiön Ruskeasuon korttelin n:o 720 tontille n:o 3a rakennettavan koulutalon rakentamisesta aiheutuvien, enintään 100 milj. mk:aan nousevien lainojen korkoineen takaisin maksamisesta sellaisiin ehdoin, että valtio osallistuu koulurakennuksen rakennuslainojen korkojen suorittamiseen ja että yhtiö sitoutuu suorittamaan tontin laajennetusta rakentamisoikeudesta 800 000 mk:n suuruisen korvauksen tontin maksamattoman kauppahinnan ehdoilla sekä että taattavat lainat kiinnitetään ko. koulukiinteistöön kaupunginhallituksen hyväksymällä etuoikeudella. Sisäasiainministeriö vahvisti³⁾ valtuuston päätöksen 12. 11.

Suomen Lastenhoitoyhdistykselle myönnetty laina. Valtuusto päätti⁴⁾ myöntää mainitulle yhdistykselle 70 000 mk:n suuruisen lainan, vuotuisena korkona 3 % sekä sillä ehdolla, että lainaa kuoletetaan 1. 1. 1955 lukien vuosittain vähintään 1/14:lla lainan alkuperäisestä määrästä ja edellyttäen, että avustus ja laina käytetään kokonaisuudessaan Stenbäckinkatu 5:ssä olevan tontin kunnostamisesta aiheutuneiden kustannusten suorittamiseen. Samalla valtuusto päätti, että kertomusvuoden talousarvion tuloa tuottamattomien pääomamenojen pääluokan ao. tilillä oleva määräraha oli suoritettava em. yhdistykselle käytettäväksi talousarviossa mainittuun tarkoitukseen.

Postisäästöpankin Stadion-säätiölle myöntämän lainan takaaminen. Valtuusto päätti⁵⁾, että kaupunki sitoutuu omavelkaiseen takaukseen Postisäästöpankin Stadion-säätiölle myöntämän 50 milj. mk:n suuruisen lainan pääoman korkoineen takaisin maksamisen vakuudeksi sillä ehdolla, että laina käytetään verotusvalmisteluvirastoa varten suunnitellun rakennuksen rakentamiseen Stadionille. Päätös alistettiin sisäasiainministeriön vahvistettavaksi.

Aloite rakennuslainan myöntämiseksi Sailors Home -nimiselle säätiölle. Vt Modeen teki 19. 5. aloitteen⁶⁾, missä ehdotettiin, että kaupunginhallitus ryhtyisi toimenpiteisiin mainitun säätiön tukemiseksi myöntämällä säätiölle korottoman rakennuslainan ja sitoutumalla sen lainan takaukseen, joka tarvittiin kaupungin myöntämän lainan lisäksi rakennustarkoitukseen. Siitä lähtien kun entinen merimieskoti tuhoutui pommituksessa v. 1944, on Helsinki ollut vailla merimieskotia. Sailors Home -säätiön antamien tietojen mukaan oli säätiön tarkoituksena rakentaa uudisrakennus entisen merimieskodin tontille ja varata rakennuksen kaksi ylintä kerrosta uutta merimieskotia varten. Siihen tulisi n. 60 vuodesijaa sekä muut tarvittavat tilat.

Valtuusto päätti⁷⁾, ettei vt Modeenin aloite tässä vaiheessa antanut aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että kaupunginhallitus oikeutetaan antamaan kaupungin täytetäkaus Sailors Home -nimisen säätiön tontille n:o 3 korttelissa n:o 161 rakennettavan 5-kerroksisen uudisrakennuksen rakentamisesta aiheutuvien enintään 50 milj. mk:n määrään nousevien lainojen pääomien korkoineen takaisin maksamisen vakuudeksi sillä ehdolla, että edellä mainittuun rakennukseen perustetaan merimieskoti ja että taattava laina kiinnitetään ko. kiinteistöön kaupunginhallituksen hyväksymällä etuoikeudella. Sisäasiainministeriö vahvisti⁸⁾ valtuuston päätöksen 8. 10.

Helsingin Yksityinen Keskikoulu O:yn lainojen takauspäätöksen muuttaminen. Valtuusto oli 11. 3. 1953 antanut kaupungin omavelkaisen täytetäkauksen ko. yhtiön rakennuslainojen korkoineen takaisin maksamisesta 50 milj. mk:n määrään saakka. Valtuusto päätti⁹⁾, muuttaen mainittua päätöstään, oikeuttaa kaupunginhallituksen antamaan ko. yhtiölle täytetäkauksen enintään 70 milj. mk:aan nousevien, koulutalon rakentamisesta aiheutuvien lainojen korkoineen takaisin maksamisesta. Sisäasiainministeriö vahvisti¹⁰⁾ 14. 7. valtuuston päätöksen Helsingin Yksityisen Yhteiskoulun (ent. Helsingin Yksityinen Keskikoulu) rakennuslainoja koskevasta täytetäkauksesta.

V:n 1954 lisätalousarvio. Kertomusvuoden lisätalousarvion perusteluiksi kaupunginhallitus esitti seuraavaa:

v:n 1953 tilinpäätös oli valmistunut ja osoitti säästöä 504.87 milj. mk. Kertomusvuoden talousarviota käsiteltäessä edellytettiin, että v:n 1953 tulojen perusteella tulisi olemaan n. 1 062 milj. veroäyriä, joista palkannauttijain n. 769 milj. äyriä ja muiden 293

¹⁾ Kvsto ks. v:n 1953 kert. s. 14. — ²⁾ S:n 20. 10. 841 §. — ³⁾ S:n 1. 12. 962 §. — ⁴⁾ S:n 20. 10. 833 §. — ⁵⁾ S:n 22. 12. 1 044 §, ks.s. 155. — ⁶⁾ Kvsto 19. 5. 435 §. — ⁷⁾ S:n 1. 9. 684 §. — ⁸⁾ S:n 3. 11. 861 §. — ⁹⁾ Kvsto 2. 6. 459 §, ks. v:n 1953 I osan s. 14. — ¹⁰⁾ S:n 25. 8. 586 §, ks. s. 157.

milj. äyriä. Taksoituslautakunnan sittemmin suorittamien laskelmien mukaan v:n 1953 tulojen perusteella maksuunpantavien veroäyrien lukumäärä oli 1 039 388 128 äyriä. Palkanluontoisista tuloista maksuunpantavien äyrien määrä oli 753 565 108 ja kiinteistöjen omistajien osalta niiden lukumäärä oli 35 028 483 sekä liikkeenharjoittajien ym. osalta 250 794 537. Kokemuksen perusteella arvioitiin veroäyrien lukumäärän vielä oikaisujen ja valitusten perusteella alenevan n. $\frac{1}{2}$ %, joten maksuunpantavien veroäyrien lopulliseksi määräksi oletettiin 1 034 200 000, mikä oli n. 28.2 milj. äyriä vähemmän kuin talousarviokäsittelyssä oli oletettu ja 7.2 milj. äyriä vähemmän kuin edellisen vuoden veroäyrien lopullinen lukumäärä tutkijalautakunnan muutokset huomioon ottaen. Palkannauttijain veroäyrien lopulliseksi lukumääräksi oletettiin oikaisujen jälkeen saatavan 749.8 milj. Valtuusto oli ehdottanut valtioneuvostolle v:n 1953 ennakkoveroäyrien hinnaksi 13 mk, minkä valtioneuvosto myös oli vahvistanut. Valtiolta saatavan ennakon prosenttimäärä oli edellytetty 100:ksi. Sittemmin saadun ilmoituksen mukaan valtiovarainministeriö oli vahvistanut ko. prosentin 90:ksi, vaikka sekä kaupunki että Suomen Kaupunkiliitto olivat pyytäneet 100-prosenttista suoritusta. Valtion v. 1954 tilittämä palkannauttijain veroennakko-osuus tuli näin ollen olemaan 1 135 milj. mk pienempi kuin kertomusvuoden talousarviokäsittelyssä oli edellytetty. Liikkeenharjoittajien, kiinteistönomistajien ym. osalta perustui ennakkoveron maksuunpano n. 279.7 milj. veroäyriin, eli 3 356.4 milj. mk:aan, josta arvioitiin saatavan kertomusvuonna perityksi n. 3 180 milj. mk eli 160 milj. mk vähemmän kuin varsinaista talousarviota käsiteltäessä oli edellytetty. Edellä mainittuun valtion suorittamaan veroennakon prosenttimäärään sekä veroäyrien lukumäärän pienenemiseen vedoten kaupunginhallitus oli tullut siihen tulokseen, että kertomusvuoden talousarvion tarkistaminen lisätalousarvion muodossa oli välttämätön. Ellei varsinaiseen talousarvioon tehtäisi muutosta, tulisi veroäyrien hinnaksi 14 mk.

Koska valtuustossa oli ollut havaittavana pyrkimys veroäyrien hinnan pitämiseen mahdollisimman alhaisena, oli kaupunginhallitus ehdottanut, että siirtoa varten verontasausrahastoon varattu määräraha olisi poistettava, koska edellytyksiä sen suorittamiseen ei enää ollut olemassa. Tällöin v:n 1954 kunnallisveron määrä alenisi vastaavasti ja veroäyrien hinnaksi tulisi pyöristettyä 13: 50 mk. Välttääkseen äyrien hinnan nousua yli 13 mk:n kaupunginhallitus esitti, että v:n 1953 tilinpäätöksen osoittama säästö kokonaisuudessaan käytettäisiin veroäyrien hinnan alentamiseen, jolloin äyrien matemaattiseksi hinnaksi saataisiin 12: 94 mk.

Valtuuston sekä kaupunginhallituksen myöntämien ylitysten ja vielä tarvittavien välttämättömien lisämäärärahojen yhteinen määrä oli arviolta 1 miljardi mk. Otettavaksi merkityistä 700 milj. mk:n lainamäärästä oli toistaiseksi saatu ¹⁾ vain 200 milj. mk.

Valtuusto päätti ²⁾ hyväksyä kaupunginhallituksen ehdotuksen v:n 1954 lisätalousarvioksi.

V:n 1955 talousarvio. Taloudellinen kehitys oli yleensä kulkenut suotuisaan suuntaan v:n 1954 aikana. Suhdanteiden paraneminen ja vientituotteiden hintojen nousu vaikutti edullisesti mm. teollisuuden tuotantoon sekä paransi työllisyystilannetta. Kaupungin osalta tämä kehitys oli havaittavissa sataman liikenteen vilkastumisena, minkä johdosta satamatulot osoittivat lisäystä v. 1953 laaditussa seuraavan vuoden talousarviossa oletettuihin tuloihin verrattuna jopa 29 %. Myöskin kaupan alalla toimintaedellytykset olivat huomattavasti parantuneet, minkä johdosta mm. jakelusäännöstelystä voitiin kokonaan luopua sekä kansanhuoltolautakunnan ja sen toimiston toiminta lopettaa. Hintasäännöstelyä oli myös osittain purettu, joskin toisaalta eräät palvelukset uudelleen palautettiin hintasäännöstelyn piiriin. V:n 1951 lokakuun elinkustannusten perusteella laskettu kokonaisindeksi oli suurin piirtein pysynyt paikallaan kuitenkin kuitenkin pientä nousua. Kertomusvuoden syyskuussa indeksi oli 104. Elintarvikkeiden hintojen kohoaminen ja uusien asuntojen kustannusten lisääntyvä vaikutus kokonaisindeksiin oli aiheuttanut ns. indeksikriisin. Valtiovallan suunnitelmia ja toimenpiteitä elinkustannusten alentamiseksi ei kaupunginhallitus kuitenkaan ollut voinut ottaa huomioon v:n 1955 talousarviota laadittaessa.

Säästäväisyyttä noudattaen pyrittiin kunnallisen verorasituksen keventämiseen ja edellytettiin, että lopullisen veroäyrien hinta, joka v. 1954 oli 13 mk, voitaisiin rajoittaa 12 mk:aan. Tämän johdosta oli etenkin investointia jouduttu supistamaan, mutta työllisyystilanteen kannalta siihen näyttikin olevan mahdollisuuksia.

¹⁾ Ks. s. 152. — ²⁾ Kvsto 16. 6. 525 §, Khn mtö n:o 10.

Kuitenkin kaupungin kehityksen kannalta tärkeiden töiden siirtäminen vuodesta toiseen saattoi ennen pitkää johtaa sellaiseen tilanteeseen, että sijoitustoimintaa oli myöhemmin toteutettava siinä määrin, että kaupungin taloudellinen kestävyys joutuisi kovalle koetukselle. Toisaalta oli kuitenkin pyritty välttämään sellaista säästämistä, joka jo nyt johtaisi kaupungin luonnollisen kehityksen pysähtymiseen tai vaikeutumiseen. Myöskin oli määrärahojen supistamista yritetty välttää sellaisissa tapauksissa, joissa tämä johtaisi kaupungin omaisuuden rappeutumiseen.

Talousarvioehdotuksen menopuoli päättyi n. 23 021 milj. mk:aan, joten numerollinen lisäys edellisen vuoden talousarvioon verrattuna oli n. 1 617 milj. mk. Kaupungin hallintorakennusten poistoja varten oli ehdotukseen sisällytetty n. 116 milj. mk. Liikelaitosten käyttöomaisuuden lisääntymisen johdosta olivat poisto- ja korkomenot nousseet n. 378 milj. mk. Koska nämä menot kuitenkin ovat vain kannattavaisuuslaskelmiin vaikuttavia kirjanpidollisia tilityseriä, oli menojen lisäys tältä osin kaupungin kokonaistalouden kannalta vain muodollinen. Ellei mainittua lisäystä vertailussa oteta huomioon, oli menojen loppusumma n. 22 526 milj. mk, jolloin lisäys v:n 1954 talousarvioon verrattuna oli 5.3 %. Lisäksi on huomattava, että tilitysvuokrien määrä oli melkoisesti noussut, muiden kuin kiinteistölautakunnan hallussa olevien rakennusten osalta se jo teki n. 100 milj. mk. Tämä lisäys aiheutui osittain vuokrien tarkistuksista, mutta pääasiassa siitä, että kertomusvuoden aikana valmistui uusia laitoksia, joista oli suoritettava tilitysvuokrat.

Talousarvioehdotuksen mukaan v:n 1955 kunnallisvero oli n. 13 677 milj. mk eli n. 2 150 milj. mk suurempi kuin kertomusvuonna. Näiden lukujen vertailussa on kuitenkin muistettava, että v:n 1954 talousarvion ja lisätalousarvion tasapainottamiseen käytettiin v:n 1952 ja 1953 säästövaroja yhteensä 1 522 milj. mk. Ilman niitä olisi v:n 1954 kunnallisvero ollut 13 049 milj. mk. Tähän verraten on v:n 1955 kunnallisveron lisäys vain 4.8 %. Vielä on todettava se, että kertomusvuoden talousarviota laadittaessa noudatettiin erittäin suurta säästäväisyyttä, niin että v. 1955 kunnallisverotuksella koottava määrä on 6.4 % pienempi kuin v:n 1953 talousarvion vastaava määrä.

Varsinaiset menot osoittavat 1 326 milj. mk:n numerollista lisäystä. Jos edellä selostettuja poisto- ja korkomenoja ei oteta huomioon, oli varsinaisten menojen lisäys n. 832 milj. mk eli 6.1 %. Vuokratustannusten kokonaismäärä nousi n. 140 milj. mk. Uusista vuokrakohteista mainittakoon mm. Marian sairaalan keskusrakennus, syväjäädäyttämö, uuden vanhainkodin osatorakennukset ja Tervalammen työlaitoksen uudisrakennus. Vakinaisten viranhaltijain palkkamenot olivat n. 3 632 milj. mk, tilapäisten viranhaltijain palkkamenot n. 1 548 milj. mk, vuosi- ja sairauslomasijaisten palkkamenot sekä muut palkkamenot n. 1 973 milj. mk., varaukset uusia vakinaisia ja tilapäisiä virkoja varten 17 milj. mk sekä varaukset palkkaluokituskomitean ehdottamiin palkkojen tarkistuksiin n. 305 milj. mk eli palkkamenot yhteensä n. 7 475 milj. mk, mikä merkitsi 49.8 % varsinaisten menojen nettosummasta ja 32.1 % bruttosummasta. Vakinaisten viranhaltijain palkkamenot olivat nousseet n. 185 milj. mk lähinnä sen johdosta, että valtuusto kertomusvuoden aikana oli perustanut 563 virkaa; samanaikaisesti oli lakkautettu 82 virkaa. Tilapäisten viranhaltijain palkkamenojen lisäys oli n. 33 milj. mk, mikä aiheutui näiden lukumäärän lisääntymisestä. Eläkkeiden ja apurahojen suorittamiseen oli varattu 671.7 milj. mk eli 117.8 milj. mk enemmän kuin kertomusvuonna, lisäys johtui myönnytyistä uusista eläkkeistä sekä v:n 1955 alusta voimaan astuvasta uudesta leskieläke- ja kasvatusapusuännöstä¹⁾). Kansaneläke- ja lapsilisämaksujen suorittamiseen oli varattu n. 465 milj. mk.

Avustusmäärärahojen jakoehdotuksessa oli yleensä pidetty kiinni siitä periaatteesta, että kaupungin kannalta on edullisempaa tukea yksityisiä järjestöjä ja laitoksia kuin ottaa näiden toiminta kaupungin hoitoon. Varsinkin sosiaalisen toiminnan alalla yritettiin yksityistä yritteliäisyyttä tukemalla täyttää kaupungin omassa toiminnassa olevia aukkoja. Yksityisten huoltolaitosten, lastentarhojen, urheilujärjestöjen, teattereiden ym. avustukset oli pysytetty ennallaan. Avustusmäärärahoihin oli ehdotettu muutoksia vain sikäli kuin oli kysymys havaittujen epäkohtien oikaisemisesta, toiminnan laajentamisesta tai kokonaan uusista toimintamuodoista. Esikaupunkien oppikoulujen avustuksia oli esitetty alennettavaksi 10 %. Yhteensä oli avustustarkoituksiin varattu n. 303 milj. mk eli n. 33 milj. mk enemmän kuin kertomusvuoden talousarviossa. Suurin oli lisäys huoltotoi-

¹⁾ Ks. s. 13.

men kohdalla, missä valtuuston kehotuksen mukaisesti oli varattu 5 milj. mk kaupungin alueella toimivien yksityisten vanhainkotien tukemiseen. Toipilarahojen maksamiseen tuberkuloottisille, mihin edellisellä kerralla oli kokeilumielessä myönnetty 2 milj. mk, oli nyt ehdotettu varattavaksi 10 milj. mk.

Varsinaisten menojen huomattavimmat lisäykset olivat tapahtuneet huoltotoimen, opetustoimen ja sairaanhoidon kohdalla. Huoltotoimen menojen lisäys oli n. 160 milj. mk. Tämä aiheutui pääasiassa sairastosastoksi muutetun kunnalliskodin A-rakennuksen ja vanhainkodin uusien osatorakennuksien käytäntöön ottamisesta johtuvista perushankinnoista, hoidokkiluvun lisääntymisestä ja tämän johdosta suurentuneista ylläpito- ja henkilökuntamenoista. Myöskin suoranaista avustusta saaneiden henkilöiden lukumäärä osoitti nousua. Opetustoimen menojen lisäys, n. 130 milj. mk, josta 53 milj. mk suomenkielisten kansakoulujen osuus, aiheutui oppilasmäärän lisääntymisestä, joka suomenkielisten kansakoulujen kohdalla oli 2 546. Muilta osin aiheutui menojen lisäys pääasiassa ammattiopetustoiminnan laajenemisesta ja uuden ammattikoulun perushankinnoista. Sairaanhoidomenojen lisäys oli n. 160 milj. mk, mikä johtui etupäässä Auroran sairaalan uuden lastensairaalarakennuksen ja Nikkilän sairaalan uuden hallintorakennuksen perushankinnoista.

Kaupungin liikelaitoksista tuottivat vesi- ja kaasulaitos sekä puutavara- ja polttoainetoimisto ehdotuksen mukaan ylijäämää, sähkölaitos sen sijaan osoitti ensi kerran toiminta-aikanaan tappiota, vajeus oli n. 99 milj. mk. Koska sosiaaliministeriö alensi sähkötariffeja siitä, mihin valtuusto oli ne päätöksellään ¹⁾ 25. 8. 1954 korottanut, merkitsi se v:n 1955 tulojen pienenemistä n. 132 milj. mk:lla. Liikennelaitoksen tappio oli ehdotuksen mukaan n. 235 milj. mk:n suuruinen, kun se kertomusvuonna oli n. 430 milj. mk. Talousarvioesityksessä edellytettiin, että valtion hintaviranomaiset tulevat hyväksymään valtuuston 25. 8. tekemän ²⁾ päätöksen liikennelaitoksen tariffien korottamisesta siten muutettuna, että tulojen lisäys tulisi olemaan n. 340 milj. mk, kun ne valtuuston hyväksymien tariffien mukaan olisivat lisääntyneet n. 445 milj. mk ja tappio tällöin jäänyt n. 130 milj. mk:aan. Valtion viranomaiset olivat palauttaneet sähkölaitoksen ja liikennelaitoksen maksut hintasäännöstelyyn ja asettuneet kielteiselle kannalle ko. maksujen korottamiseen edes kannattavaisuuden rajoille, tästä syystä oli vajeusten peittämiseen edelleen käytettävä verovaroja.

Kaupungin korko- ja lainakustannukset vähenivät n. 56 milj. mk, mutta lainoista suoritettavat kuoletuserät lisääntyivät n. 62 milj. mk. Tämä lisäys aiheutui uusista lainoista, jo otetuista ja otettavaksi suunnitelluista.

Kunnallisverojen poistoja ja palautuksia varten kaupunginhallitus esitti varattavaksi 600 milj. mk eli 200 milj. mk enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuositilintarkastajat ja revisiotoimisto olivat useassa eri yhteydessä huomauttaneet siitä, että kunnallisverojen poistoihin olisi varattava riittävä määräraha. Tämä tuottaisi kuitenkin vaikeuksia talousarvion laatimisessa, sen vuoksi kaupunginhallitus oli ehdottanut varattavaksi veronpoistoihin 160 milj. mk pienemmän summan kuin arvioitu tarve edellyttäisi, jotta veroäyrin hinta voitaisiin rajoittaa 12 mk:aan. Tämä oli katsottu mahdolliseksi siitä syystä, että viime vuosina oli pyritty varaamaan entistä enemmän varoja veronpoistoihin, joten vajeus ei enää ollut sitä suuruusluokkaa, että se vaarantaisi kaupungin maksuvalmiuden. Käytörahan kartuttamiseksi ei myöskään ollut esitetty siirrettäväksi määrärahaa, vaikkakin rahaston pääoma, n. 1 060 milj. mk, oli kaupungin kassatoimintaan verraten sangen vaatimaton ja riittämätön turvaamaan kaupungille tyydyttävän maksuvalmiuden. Tätä osaltaan heikentävänä seikkana on myös mainittava se, että rahoitustaseen varoihin sisältyi mm. ennakolta osoitettuja, mutta saamatta jääneitä lainavaroja, kuten v:n 1950 obligatiolainan myymätön osa. Sellaista rahastoa, josta välttämättömät varastohankinnat voitaisiin rahoittaa, ei kaupungilla myöskään ollut. Toisaalta helpottivat kassatilannetta jonkin verran käyttämättä jääneet siirtomäärärahat. Kun valtio yleensä suoritti kunnille tulevat veroennakot vain neljännesvuosittain ja kaupungin muuten tulot eivät kertyneet tasaisesti, oli kaupungin maksuvalmius suuressa määrin riippuvainen liikepankkien lyhytaikaisesta luotonannosta.

Lauta- ja johtokuntien ehdottamien menojen perusteella olisi lopullisen veroäyrin hinta noussut 14: 50 mk:aan edellyttäen, että ennakoveroäyrin hinta olisi määrätty 12

¹⁾ Ks. s. 106. — ²⁾ Ks. s. 99.

mk:ksi. Ja kuitenkin lauta- ja johtokunnat olivat jo talousarvioehdotuksia omalta osaltaan laatien vähentäneet ao. laitosten ja virastojen esittämiä määrärahoja. Koska varsinaiset menot suurelta osalta ovat sidottuja ja menojen lisäykset pääasiallisesti aiheuttavat joko lakimääräisten tai aikaisemmin hyväksytyjen toimintamuotojen laajenemisesta, voi kaupunginhallitus tältä osin vähentää lautakuntien ehdotuksista vain n. 700 milj. mk. Sen sijaan oli erittäin huomattavia supistuksia tehty lautakuntien ehdotuksiin pääomamenojen kohdalla, jotta valtuuston toivomusta verorasituksen keventämisestä olisi voitu noudattaa. Lisäksi on huomattava, että yleisten töiden lautakunta oli jo teknillisistä ja taloudellisista syistä joutunut supistamaan em. kahden pääluokan kohdalla menoja lautakuntien esittämistä toivomuksista n. 2 miljardia mk. Näin ollen monen tärkeäksi tunnustetun rakennussuunnitelman toteuttaminen oli jo tässä vaiheessa jouduttu siirtämään tuonnemmaksi. Talousarvioehdotuksen mukaan nousi 21. ja 22. pääluokan yhteissummaksi n. 7 569 milj. mk:aan, mikä merkitsi n. 228.8 milj. mk:n eli 3.1 %:n lisäystä kertomusvuoteen verrattuna. Tuloa tuottavien pääomamenojen kohdalla lisäys oli n. 439 milj. mk ja tuloa tuottamattomien pääomamenojen kohdalla vähennys n. 210 milj. mk kertomusvuoden talousarvioon verrattuna.

Kaupunginhallitus oli tietoinen siitä, että kunnallisella toiminta-alalla edelleen oli puutteita ja epäkohtia, joiden poistaminen olisi edellyttänyt uusia sijoituksia tai perusparannuksia sekä että mm. rakennustoiminnassa oli olemassa melkoinen vajaus, joka aiheutui siitä, että sota-aikana ja sitä seuranneina vuosina rakennustoiminta olosuhteiden pakosta oli ollut verrattain vähäistä. Useiden rakennussuunnitelmien toteuttamista oli senkin jälkeen jouduttu siirtämään vuodesta toiseen ja samalla huomattava väestön kasvu ja ikäryhmitäyttyessä tapahtuneet muutokset olivat asettaneet kaupungille uusia velvoituksia. Jo vv:n 1954—1956 tarkistettua sijoitusohjelmaa laadittaessa¹⁾ oli huomautettu, ettei lauta- ja johtokuntien alkuperäisiin ohjelmiin sisältyvien töiden toteuttaminen missään tapauksessa ollut kaupungin taloudellisten mahdollisuuksien rajoissa. Lauta- ja johtokuntien rakennusohjelmaehdotuksen mukaiset pääomamenojen pääluokkien menot olisivat olleet 11 583 milj. mk v. 1955. Kaupunginhallituksen tarkistetuissa sijoitusohjelmassa menojen enimmäismäärä arvioitiin 8.7 miljardiksi mk:ksi edellyttäen, että veroäyrin hinta tulisi olemaan 13 mk ja 7.4 miljardiksi, jos veroäyrin hinta pyritäisiin rajoittamaan 12 mk:aan. Myöskin kaupungin teknilliset mahdollisuudet erityisesti talorakennusalan suunnitelmien toteuttamiseksi olivat rajoitetut lähinnä sen johdosta, että rakennusvirastolla ei ollut riittävästi suunnittelutyövoimaa. Teknillisen henkilökunnan johdolla saatettiin järjestää töitä n. 1 000 työntekijälle, joista n. 770 uudisrakennuspuolella, mikä vastasi 1.3 miljardin mk:n määrästä uudisrakennuksia.

Kertomusvuoden ja edellisten vuosien talousarvioihin uudisrakennustöitä varten merkityistä määrärahoista oli osa edelleen jäänyt käyttämättä edellä mainituista syistä. Tuloa tuottamattomiin pääomamenoihin myönnettyistä siirtomäärärahoista siirtyi käyttämättöminä v:een 1955 n. 700 milj. mk, tuloa tuottavien pääomamenojen pääluokassa oli vastaava luku 224 milj. mk. Käyttämättömien siirtomäärärahojen kokonaismäärä osoitti melkoista vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna.

Satamien laitteita ja rakennuksia varten oli talousarvioehdotukseen varattu n. 590 milj. mk. Suurin osa näistä menoista aiheutui Katajanokan laiturin ja Sörnäisten sataman keskeneräisten rakennustöiden jatkamisesta. Länsisataman työntekijäin huoltorakennuksen laajentamiseen oli varattu 60 milj. mk ja uusien laitteiden hankkimiseksi satamiin 100 milj. mk. Sähkölaitoksen uudistoihin ja laitteisiin oli esitetty myönnettäväksi n. 935 milj. mk, josta 440 milj. mk aiheutui voimalaitosten ja sähköasemien rakennustöiden jatkamisesta ja 360 milj. mk johtoverkon ja jakelulaitteiden laajentamisesta. Vesilaitoksen uudistoihin esitettiin myönnettäväksi n. 325 milj. mk. Veden jakelun turvaamiseksi varattiin uuden vesitornin rakentamiseen 100 milj. mk ja uuden vedenpuhdistuslaitoksen rakennustyön aloittamiseen 30 milj. mk. Liikennelaitoksen rakennustöitä ja uudishankintoja varten esitettiin myönnettäväksi n. 675 milj. mk.

Huolimatta siitä, että huoneenvuokralautakuntien antamien tietojen mukaan asunonhakijain lukumäärä osoitti pientä vähennystä, oli asuntopula kaupungissa edelleen vaikea. Asuntorakennustoiminnan tukemiseen oli talousarviossa esitetty osoitettavaksi sama määräraha kuin kertomusvuonnakin eli 1 200 milj. mk, mistä 400 milj. mk tarvittiin

¹⁾ Ks. v:n 1953 kert. I osan s. 19, v:n 1953 mtö n:o 18.

keskeneräisten rakennusohjelmien loppuun saattamiseen. Kisakylän rahoituskysymyksen järjestämiseen oli varattu n. 75 milj. mk. Maatalousministeriön asutusasiainosastolle oli esitetty, että maansaantiin oikeutettujen rintamamiesten kerrostalotoiminnan rahoittamiseen myönnettäisiin 150 milj. mk, jolloin kaupunki voisi varata ko. tarkoitukseen saman summän kuin kertomusvuonnaikin eli 220 milj. mk. Osa asuntotuotantotarkoitukseen varatuista määrärahoista oli aiottu myöntää kaupungin palveluksessa olevien keskuudessaan muodostamien asunto-osakeyhtiöiden rakennustoiminnan tukemiseen. Jotta v:n 1955 rakennusohjelma voitaisiin aloittaa saman suuruisena kuin kertomusvuodenkin ohjelma, olisi osa sen rahoittamisesta siirrettävä v:een 1956 eli jatkettava samaa käytäntöä kuin edellisinäkin vuosina.

Kaupungilla pitäisi järkipärisen tonttipolitiikan vaatimusten mukaisesti aina olla varalla asunto-, teollisuus- ja varastotontteja luovutettavaksi niitä haluaville. Koska kuitenkin useina vuosina oli myönnetty riittämättömästi määrärahoja katu-, viemäri- ja vesijohtorakennustöihin, oli aikaisempi tonttivaranto loppumassa. Jotta mm. asuntotontteja kerrostaloja varten jatkuvasti voitaisiin pitää tarjolla tarvetta vastaavasti, olisi välttämätöntä varata enemmän määrärahoja mainittuja katu- ym. töitä varten. Kaupungin kehitysmahdollisuuksien turvaamiseksi olisivat tonttien ja maatilojen ostot jatkuvasti tarpeen. Kiinteistöostoja varten oli esitetty varattavaksi 180 milj. mk.

Uusia koulurakennuksia varten oli ehdotettu 388 milj. mk, koska tilanne kansakoulu-alalla jo ennestään oli vaikea ja oppilaiden lukumäärä yhä kasvoi. Poikien ammattikoulun keskeneräisen rakennustyön jatkamista varten esitettiin myönnettäväksi n. 200 milj. mk.

Kaupungin sairaalain laajentamistarve oli jatkuvasti suuri, minkä vuoksi uusia sairaalarakennuksia varten oli esitetty 375 milj. mk eli 150 milj. mk enemmän kuin edellisenä vuonna. Marian sairaalan kirurgisen osaston korotus- ja muutostöihin ei kuitenkaan ollut voitu esittää määrärahaa. Uuden vanhainkodin viimeisen rakennusvaiheen toteuttamiseen oli ehdotettu myönnettäväksi vain 150 milj. mk. Uusien siirtolapuutarhojen perustamiseen ei kaupunginhallitus ollut esittänyt ensinkään määrärahoja, koska talousarvion tasapainoon saattaminen muutenkin tuotti suuria vaikeuksia.

Työllisyystilanteen helpottumisen huomioonottaen oli työttömyyden lieventämiseen tarkoitettuihin töihin esitetty varattavaksi vain 150 milj. mk mahdollista kausiluontoista tai sääsuhteista aiheutuvaa työttömyyttä varten. Rakennusviraston palveluksessa oli n. 3 400 miestä ja satamarakennusosaston palveluksessa n. 660 työntekijää, mitkä määrät oli tarkoitus pysyttää suunnilleen entisellään.

Tuloa tuottavien pääomamenojen rahoittamiseen jouduttiin talousarvioehdotuksen mukaan käyttämään verovaroja 2 719 400 092 mk. Periaatteessa suuri osa näistä menoista olisi voitu rahoittaa lainavaroilla, mutta lainamarkkinoilla ei ollut havaittavissa helpotusta. V. 1955 toivottiin voitavan saada lainoja 450 milj. mk, mutta edellistenkin vuosien ja kertomusvuoden talousarvioon merkittyjä lainavaroja oli vielä saamatta yhteensä n. 650 milj. mk. Kaupungilla ei liioin ollut mahdollisuuksia pitkäaikaisten luottojen saamiseen liikepankeilta. Niinikään sijoittivat säästöpankit pitkäaikaisiin luottoihin liikenivät varansa asuntorakennustuotantoon. Koska valtion taholta oli useasti ilmoitettu, ettei kaupungille tulla myöntämään lupaa kotimaisten, indeksiehtoisten tai puoliksi indeksiehtoisten obligaatiolainojen ottamiseen, ei kaupungin obligaatioilla voi olla menekkiä niin kauan kuin valtio myy obligaatioita indeksiehtoin tai muutoin edullisemmin ehdoin.

Talousarvioehdotukseen ei merkitty säästöä v:lta 1954. Valtuusto oli myöntänyt ko. vuoden eri tileille ylityksiä yhteensä n. 797 milj. mk., mutta todennäköisesti ylituloja tai menosäästöjä kertyisi vastaava määrä.

V:n 1953 tulojen perusteella maksuunpantujen veroäyrien lukumäärä oli 1 045 908 881 äyriä. Palkanluontoisista tuloista maksuunpantujen veroäyrien lukumäärä oli 754 697 633. Kiinteistönomistajien veroäyrien lukumäärä oli 34 968 573 ja liikkeenharjoittajien ym. 256 242 675 veroäyriä. Kaupungin verovelvollisten lukumäärässä on n. 5 700 henkilön lisäys todennäköinen, ja palkannauttijain tulojen kokonaismäärä nousee n. 4.6 %. Korotettujen lapsivähennysten ja perusvähennysten aiheuttama äyrimäärän vähennys huomioon otettuna kaupunginhallitus arvioi, että palkannauttijain äyrimäärä tulisi nousemaan n. 777 milj. äyriin. Kiinteistötulojen oletettiin nousevan n. 2 % ja niiden perusteella äyrimäärän 35 667 944 äyriin. Liikkeen- ja vapaanammattinharjoittajien äyrimäärän laskettiin nousevan n. 5 % edellisestä vuodesta eli 269 054 809 äyriin. Perustana oli käytetty mm. sitä seikkaa, että tukkuliikkeiden kotimainen myynti kertomusvuoden alkupuolis-

kolla osoitti 8.37 %:n nousua edelliseen vuoteen verraten. V:n 1954 tulojen perusteella maksuunpantavien veroäyrien lopulliseksi lukumääräksi arvioitiin n. 1 082 milj. mikä merkitsi 3.5 %:n nousua edellisen verotuksen äyrimäärästä.

Kaupunginhallitus oli laatinut talousarvioehdotuksensa sitä silmällä pitäen, että valtuusto tulee määräämään v:n 1955 ennakkoveroäyrien hinnan 12 mk:ksi, kuten valtiovarainministeriölle 29. 9. 1954 lähetetyssä ilmoituksessa oli mainittu. Valtion ennakkoilitys v:n 1955 I, II ja III neljänneksen osalta tultaisiin suorittamaan 90 %:n mukaan. Viimeisen neljännesmaksun yhteydessä tasoitettaisiin kaikki ennakko-osuudet siten, että ne keskimääräisesti laskien mahdollisimman tarkoin vastaisivat lopullisia vero-osuuksia ja siinä mielessä olisivat täysimääräiset. Tämä suoritus riippuisi osittain siitä, minkälaiseksi palkkatulojen kehitys v. 1955 muodostuisi keskimääräisesti koko maassa kertomusvuoteen verrattuna. Näin ollen varovaisesti laskien ja ottaen huomioon ne rahoitusvaikeudet, jotka kaupungille aiheutuvat, jos laskelma laaditaan liian optimististen edellytysten mukaan, enakkoperintälaissa mainittu prosenttiluku veroäyrien hintaa osoittavassa laskelmassa oletettiin 95:ksi. Kaupunginhallituksen mielestä olisi pyrittävä välttämään veroäyrien hinnan nykyisestä laskemistavasta aiheutuvia, melko suuriakin muutoksia veroäyrien hinnassa, jotta verorasitus voisi kohdistua verovelvollisiin mahdollisimman tasaisesti todellisten menojen ja tulojen edellyttämässä suhteessa. Ei siis ollut tarkoituksenmukaista keinotekoisesti veroennakkojen avulla pyrkiä verorasituksen tilapäiseen lieventämiseen silloin, kun se samalla merkitsi seuraavan vuoden verorasituksen lisäämistä. Veroäyrien hintaa osoittavasta laskelmasta kävi ilmi, että v. 1955 lopullisesti taksoitettava määrä 12 780 171 023 mk on 897.36 milj. mk pienempi kuin v:n 1955 kunnallisvero eli talousarvioon merkittyjen menojen ja muiden tulojen erotus. Kun kunnan lopullisia menoja saatiin rahoittaa enakkovaroilla, oli se johtanut siihen, että lopullisen verorasituksen toteuttaminen oli huomattavalta osalta siirtynyt vuodesta toiseen.

Menojen yhteismäärä oli talousarvioehdotuksessa, teollisuuslaitosten, liikennelaitoksen sekä puutavara- ja polttoainetoimiston menot nettomäärinä ottaen 23 021.8 milj. mk.

Valtuustossa oli tehty useita aloitteita, jotka koskivat määrärahojen merkitsemistä v:n 1955 talousarvioon tai talousarvion laatimista. Vt Miettinen ym. tekivät ¹⁾ 31. 3. aloitteen, jossa esitettiin urheilukentän rakentamista Maunulan ja Pohjois-Haagan asuntalueita varten. Ko. tarkoitukseen ei kuitenkaan ole talousarvioehdotuksessa voitu varata määrärahaa, koska keskeneräinen kenttärakennusohjelma olisi ensin saatava toteutuksi.

Vt Miettinen ym. tekivät ²⁾ samanaikaisesti toisen aloitteen, jossa esitettiin, että keskeytyksissä olevat Maunulan lasten leikkikentän ja uima-altaan rakennustyöt saatettaisiin nopeasti loppuun. Kaupunginhallitus ilmoitti, että Maunulan leikkipuiston kenttätöytöt olivat jo melkein valmiit ja kaitsijarakennus jo tekeillä, sen sijaan kahluualtaan lopullinen suunnitelma ei vielä ollut valmistunut.

Vt Laine ym. olivat 31. 3. tekemässään ³⁾ aloitteessa esittäneet, että v:n 1955 talousarvioon merkittäisiin määräraha Vallilan nuorisotalon rakentamista varten. Vaikka ko. asia oli sosiaaliselta kannalta tärkeä, ei lukuisten muiden rakennustöiden takia ko. tarkoitukseen voitu esittää määrärahaa varattavaksi.

Vt Kulonen ym. esittivät ⁴⁾ aloitteessaan 5. 5., että Koskelan puistokylään perustettaisiin lastentarha ja -seimi sekä merkittäisiin tarpeellinen määräraha ko. tarkoitukseen. Kaupunginhallitus huomautti, että lastentarhain lautakunnan 3-vuotis rakennusohjelmassa oli ehdotettu kiireellisempinä eräiden muiden lastentarhain rakentamista, mutta mikäli Koskelassa ilmaantuisi mahdollisuus sopivan huoneiston ostamiseen tai vuokraamiseen, tultaisiin laitoksen perustamista sinne erikseen harkitsemaan.

Vt Kulo ym. tekivät ⁵⁾ 19. 5. aloitteen, missä ehdotettiin, että valtuusto päättäisi perustaa asuntotuotannon tukemista varten lainarahaston, josta voitaisiin mm. myöntää ensisijaista kiinnitysluottoa sellaisille kaupungin asukkaiden perustamille asunto-osakeyhtiöille, jotka ovat saaneet lupauksen Arava-lainasta, mutta eivät pysty muilla keinoin saamaan ensisijaista luottoa. Kaupunginhallitus huomautti, että kaupungin tukeman, varsin laajan asuntotuotannon tuloksista ovat hyötynneet laajat kansalaispiirit, joten tähän mennessä myönnettyt määrarahat ovat palvelleet samaa tarkoitusta kuin mitä

¹⁾ Kvsto 31. 3. 287 §. — ²⁾ S:n 31. 3. 288 §. — ³⁾ S:n 31. 3. 292 §. — ⁴⁾ S:n 5. 5. 385§. — ⁵⁾ S:n 19. 5. 439 §.

ehdotettu lainarahasto tulisi tekemään. Aloitteessa ehdotettiin vielä, että asuntojen tuottamiseen tarkoitettu määräraha korotettaisiin 2 miljardiin mk:aan vuodessa. V:n 1955 talousarvioehdotukseen oli kuitenkin varattu jo ko. tarkoitukseen niin suuri määräraha kuin talousarvion tasapainoittamista silmällä pitäen oli mahdollista.

Vt Tuominen-Huhta ym. tekivät ¹⁾ 19. 5. aloitteen, jossa esitettiin, että valtuusto merkitsisi v:n 1955 talousarvioon 40 milj. mk:n määrärahan lastentarhojen, -seimien ja päiväkotien rakentamiseksi tai sopivien huoneistojen hankkimiseksi ko. tarkoituksiin. Kaupunginhallitus totesi, että valtuuston 28. 5. 1952 tekemän ²⁾ päätöksen mukaan ei olisi aiheellista varata määrärahoja talousarvion käsittelyn yhteydessä sellaisia rakennushankkeita varten, joiden suunnitelmista, puhumattakaan piirustuksista ei ollut tietoa. Samoin kuin edellä vt Kulosen aloitteen yhteydessä huomautettiin mahdollisuudesta erillisen esityksen tekemiseksi. Edelleen oli vt Tuominen-Huhta ehdottanut samaan aikaan tekemässään ³⁾ toisessa aloitteessa, että v:n 1955 talousarvioon merkittäisiin 20 milj. mk:n määräraha leikkikenttien rakentamiseen ja kunnostamiseen. Vuosittain tähän tarkoitukseen oli varattu määrärahoja lastentarhain lautakunnan esityksen mukaisesti; samoin oli tehty nytkin.

Vt Backman ym. ehdottivat ⁴⁾ aloitteessaan 19. 5., että v:n 1955 talousarvioon merkitäisiin 350 milj. mk työttömyydestä aiheutuvien menojen peittämiseksi. Samoin tekivät ⁵⁾ vt Nieminen ym. 15. 6. 1953 työttömyystöiden järjestelyä koskevan aloitteen. Kaupunginhallitus oli jo, kuten edellä selostettiin, ilmaissut käsityksensä työllisyys tilanteen helpottumisesta sekä merkinnyt talousarvioehdotukseen 150 milj. mk työttömyystöitä varten.

Vt Meltti ym. tekivät ⁶⁾ 19. 5. aloitteen, missä ehdotettiin, että valtuusto päättäisi merkitä 200 milj. mk:n määrärahan uuden sairaala- ja poliklinikkarakennuksen rakentamiseksi pohjoiseen kaupunginosaan. Koska rakennushankkeeseen liittyvät ohjelma- ym. kysymykset vielä olivat keskeneräisiä, ei ollut olemassa reaalisia edellytyksiä mainitun suuruisen määrärahan merkitsemiseksi talousarvioon.

Vt Lohikivi ym. ehdottivat 19. 5. tekemässään ⁷⁾ aloitteessa, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin tonttien varaamiseksi lasten päiväkotit- ja neuvolarakennuksia varten Puistolassa, Tapanilassa, Malmilla, Pukinmäellä ja Vartio-Mellunkylässä. Kaupunginhallitus totesi, että ko. tontit oli jo varattu Malmilta, Tapanilasta ja Vartio-Mellunkylästä. Sen sijaan Pukinmäkeä ei voitu pitää kiireellisimpiin kuuluvana.

Vt Rantala ym. tekivät ⁸⁾ aloitteen 2. 6., missä ehdotettiin, että ryhdyttäisiin kiireellisiin toimenpiteisiin kertomusvuoden talousarvion edellyttämän 700 milj. mk:n luoton ottamiseksi puoli-indeksiehtoisena obligaatiolainana tai palkinto-obligaatiolainana sekä harkittaisiin suurehkon obligaatiolainan ottamista v:n 1955 sijoitusmenojen rahoittamista varten. Kaupunginhallitus viittasi ⁹⁾ jälleen aikaisemmassa yhteydessä antamaansa selostukseen kaupungin lainansaantimahdollisuuksista.

Vt Hakulinen ym. tekivät ¹⁰⁾ 16. 6. aloitteen, missä mm. esitettiin, että ryhdyttäisiin kiireellisiin toimenpiteisiin niiden töiden luettelointiseksi, jotka oli välttämättömästi suoritettava ja voitaisiin tehdä talvikauden 1954/1955 työttömyyskautena sekä että talousarvioon varattaisiin työttömyyden torjumista varten riittävä määräraha. Jo 17. 6. oli asetettu ¹¹⁾ komitea harkitsemaan kaupungin kehityksen kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisten työtilaisuuksien järjestämistä sekä laatimaan mahdollista v:n 1954/1955 työttömyyskautta varten työttömyyssuunnitelman luettelointeen kiireellisessä järjestyksessä suoritettavista töistä. Komitean laatima suunnitelma oli tarkoitus lähitulevaisuudessa alistaa valtion työvoimaviranomaisten hyväksyttäväksi.

Vt Mehto ym. ehdottivat ¹²⁾ 16. 6. tekemässään aloitteessa, että ryhdyttäisiin tarvitta-
viin toimenpiteisiin kunnollisten pukeutumis- ja peseytymissuojien rakentamiseksi kaupungin urheilukentille. Kaupunginhallitus ilmoitti, että v:n 1955 talousarvioon oli varattu tarpeellinen määräraha pukusuojien lämmönsäilaitteiden aikaansaamiseksi Kallion urheilukentälle, jota aloitteessa lähinnä tarkoitettiin.

Vt Vanhanen ym. tekivät ¹³⁾ 15. 9. aloitteen, missä ehdotettiin, että valtuusto kehoittaisi kaupunginhallitusta kiireellisesti kääntymään valtioneuvoston puoleen esittäen, että

¹⁾ Kvsto 19. 5. 434 §. — ²⁾ Ks. v:n 1952 kert. — ³⁾ Kvsto 19. 5. 433 §. — ⁴⁾ S:n 19. 5. 430 §. — ⁵⁾ Ks. v:n 1953 kert. s. 30. — ⁶⁾ Kvsto 19. 5. 432 §. — ⁷⁾ S:n 19. 5. 436 §. — ⁸⁾ S:n 2. 6. 477 §. — ⁹⁾ Ks. s. 152. — ¹⁰⁾ Kvsto 16. 6. 575 §. — ¹¹⁾ Ks. s. 138. — ¹²⁾ Kvsto 16. 6. 576 §. — ¹³⁾ S:n 15. 9. 761 §.

valtioneuvosto ryhtyisi tarvittaviin toimenpiteisiin lainojen saannin turvaamiseksi kaupungin pääomamenojen kattamiseksi. Kaupunginhallitus viittasi tässäkin tapauksessa aikaisemmin annettuun selostukseen kaupungin mahdollisuuksista saada pitkäaikaisia lainoja.

Kaupunginhallitus oli talousarvion käsittelyn yhteydessä harkinnut em. aloitteissa olevia ehdotuksia sekä esitti, että valtuusto päättäisi, etteivät ko. aloitteet antaisi aiheita enempiin toimenpiteisiin.

Entiseen tapaan ehdotettiin, että teattereiden avustuksen ehdoksi asetettaisiin määrätty määrä kansannäytäntöjä puolesta tai sitä huokeammasta lipunhinnasta. Näiden näytäntöjen vähin määrä oli eri teattereiden osalta seuraava: Helsingin Kansanteatteri ja Ruotsalainen Teatteri 25, Kansallisteatteri ja Helsingin Työväenteatteri 10 sekä Suomalainen Ooppera 8 kansannäytäntöä.

Väkijuomayhtiön vuosivoiton käyttämisestä annetun lain mukaisesti kaupunginhallitus ehdotti valtuuston hyväksyttäväksi eri liitteessä eriteltyt menot sellaisiksi, joita saatiin sisällyttää väkijuomayhtiön voittovarojen käyttämisestä annettavaan selontekoon.

Kassatarpeensa tyydyttämiseksi kaupunki tarvitsi edelleen lyhytaikaista luottoa, minkä vuoksi kaupunginhallitus ehdotti, että se oikeutettaisiin ottamaan lähemmin määrätyn ehdon ja tarvittaessa indeksiehdon lyhytaikaista luottoa, jonka ylimmäksi rajaksi määrättäisiin 3 000 milj. mk.

Jotta kaupunginhallitus voisi vallitsevan työtilanteen vaatimusten mukaisesti vaikuttaa siihen järjestykseen, jota työmäärärahojen käytössä oli noudatettava, kaupunginhallitus ehdotti, että valtuusto samoin kuin ennenkin päättäisi, että sellaisia pääomamenojen pääluokkaan kuuluvia uudistöitä, joita varten talousarvioon oli merkitty siirtomääräraha, saataisiin aloittaa ainoastaan kaupunginhallituksen suostumuksella.

Sen jälkeen kun kaupunginhallitus 11. 11. oli käsitellyt loppuun edellä selostetun talousarvioehdotuksensa v:ksi 1955 oli ilmaantunut seikkoja, jotka aiheuttivat muutoksia erinäisissä ehdotetuissa määrärahoissa. Ensimmäiset muutosehdotukset ¹⁾ esitettiin valtuuston hyväksyttäväksi 9. 12. Mutta sen jälkeen kun valtuusto oli hyväksynyt ²⁾ 15. 12. palkkalautakunnan ehdotuksen palkkajärjestelyksi, jonka mukaan v:n 1955 aikana tarvittiin palkkamenoihin 22 milj. mk suurempi määräraha kuin ensimmäisessä ehdotuksessa oli esitetty, kaupunginhallitus teki vielä eräitä muutoksia ³⁾ talousarvioehdotukseensa 15. 12.

Käsiteltyään asiaa kokouksessaan 15.—16. 12. kaupunginvaltuusto teki ehdotukseen eräitä muutoksia ⁴⁾. Talousarvio palautettiin vielä kaupunginhallituksen valmisteltavaksi, minkä jälkeen valtuusto lopullisesti päätti ⁵⁾ hyväksyä talousarvioehdotuksen ⁴⁾ v:ksi 1955.

Talousarvion pääluokkien ja osastojen loppusummat sekä menojen ja tulojen lisäykset (+) tai vähennykset (—) v:een 1954 verrattuna käyvät ilmi seuraavasta yhdistelmästä:

M e n o t

Varsinaiset menot

	Mk		Mk
1. Yleinen kunnallishallinto	1 483 751 679	+	323 310 622
2. Oikeus- ja järjestystoimi	578 147 305	+	5 638 647
3. Palotoimi	204 979 910	+	8 631 408
4. Terveystoimi	303 163 169	+	30 329 842
5. Sairaanhoidto	2 326 573 796	+	161 318 382
6. Huoltotoimi	1 405 209 766	+	160 761 434
7. Lastensuojelu	418 061 963	+	11 843 337
8. Erinäiset sosiaaliset tehtävät	664 044 028	+	33 698 441
9. Opetustoimi	2 103 456 710	+	133 737 555
10. Sivistystoimi	263 649 618	+	19 066 517
11. Kiinteistöt	840 561 676	+	130 076 095
12. Yleiset työt	1 590 722 765	+	87 831 925

¹⁾ Khn mtö n:o 21. — ²⁾ Ks. s. 10. — ³⁾ Khn mtö n:o 22. — ⁴⁾ S:n n:o 23. — ⁵⁾ Kvsto 22. 12. 1953 §, khn mtö n:o 27.

	Mk		Mk
13. Liikennelaitos	374 979 740	—	54 262 230
14. Satamat	1 217 633 283	+	186 483 946
15. Teurastamo	145 378 750	+	22 526 402
16. Elintarvikekeskus	185 802 710	+	2 683 782
17. Teollisuuslaitokset	98 510 396	+	98 510 396
18. Puutavara- ja polttoainetoimisto	—	—	—
19. Korot ja lainakustannukset	370 724 647	—	56 218 587
20. Poistot, palautukset ja siirrot verontasausrahas- toon	607 000 000	+	202 000 000
Yhteensä	15 182 351 911	+	1 507 967 914

Pääomamenot

21. Tuloa tuottavat pääomamenot.....	4 428 234 000	+	494 161 400
22. Tuloa tuottamattomat pääomamenot	3 152 162 506	—	254 361 368
23. Velan kuoletus	450 752 993	+	61 898 422
Yhteensä	8 031 149 499	+	301 698 454
Kaikkiaan	23 213 501 410	+	1 809 666 368

*Tulot**Varsinaiset tulot*

	Mk		Mk
1. Yleinen kunnallishallinto	56 824 300	+	4 433 200
2. Oikeus- ja järjestystoimi	15 024 824	—	2 990 000
3. Palotoimi	10 448 080	+	292 680
4. Terveystoimisto	77 296 450	+	9 165 588
5. Sairaanhoidon	675 382 197	+	76 719 457
6. Huoltotoimi	372 137 344	+	30 511 140
7. Lastensuojelu	109 915 210	+	1 249 642
8. Erinäiset sosiaaliset tehtävät	83 059 957	+	7 090 612
9. Opetustoimi	539 646 144	+	98 006 760
10. Sivistystoimi	14 523 272	+	11 920
11. Kiinteistöt	1 036 473 173	+	165 887 748
12. Yleiset työt	494 186 023	+	32 052 600
13. Liikennelaitos	—	—	—
14. Satamat	1 268 252 000	+	298 280 000
15. Teurastamo	141 051 700	+	3 339 260
16. Elintarvikekeskus	197 000 000	+	6 000 000
17. Teollisuuslaitokset	42 246 281	—	82 481 437
18. Puutavara- ja polttoainetoimisto	2 745 000	+	645 000
19. Korot ja osingot	1 958 021 700	+	338 388 495
20. Verot	13 958 280 854	+	2 277 165 440
Yhteensä	21 052 514 509	+	3 263 768 105

Pääomatulot

21. Kaupungin omaisuudesta saadut pääomatulot...	1 704 586 901	+	405 030 711
22. Lainavarat	456 400 000	—	337 127 000
Säästö edellisistä vuosista	—	—	1 522 005 448
Yhteensä	2 160 986 901	+	67 903 711
Kaikkiaan	23 213 501 410	+	1 809 666 368

Kunnallisverotus. Merkittiin ¹⁾ tiedoksi ilmoitus, jonka mukaan sisäasiainministeriö oli 30. 12. 1953 vahvistanut valtuuston 25. 11. 1953 tekemän päätöksen ²⁾ kaupungin verontasausrahaston uusien sääntöjen hyväksymisestä.

Valtuusto päätti ³⁾ siirtää ehdotuksen tekemisen veroäyrin hinnasta ennakko-perintä-lain mukaan johonkin myöhemmin pidettävään kokoukseen ja ilmoittaa tästä valtiova-rainministeriölle, samoin kuin että ennakkoa on todennäköisesti pidätettävä 12 mk:n vero-äyrin hinnan mukaan ja pyytää, että lopullinen ehdotus sanotusta hinnasta saataisiin Helsingin kaupungin osalta toimittaa ministeriölle kertomusvuoden marraskuun kuluessa.

Valtiovarainministeriölle päätettiin ⁴⁾ ehdottaa, että v. 1955 pidätettäisiin kunnallis-veroa varten 12 mk:n veroäyrin hinnan mukainen ennakko.

Kunnallistaksoituksessa myönnettävän lapsivähennyksen enimmäismäärä oli koro-tettu 30 000 mk:sta 40 000 mk:aan sekä tulon vähyden perusteella tehtävän asteittaisen perusvähennyksen enimmäismäärä 60 000 mk:sta 80 000 mk:aan 13. 11. 1953 annetulla lailla. Näitä korotettuja vähennyksiä ei sovellettu Helsingin kaupungissa vielä v:n 1953 tuloista toimitetussa taksoituksessa kuten melkein kaikissa kaupungeissa oli tehty. Koska Helsinki kuitenkin kuului kalleimpaan paikkakuntaryhmään ja kun täällä yleensä aina oli sovellettu ko. vähennysten enimmäismääriä, ehdotti verotusvalmisteluvirasto, että v:lta 1954 toimitettavassa kunnallistaksoituksessa lapsivähennyksen määräksi ja perus-vähennyksen enimmäismääräksi vahvistettaisiin lain sallimat enimmäismäärät. Valtuusto päättikin ⁵⁾, että ko. taksoituksessa lapsivähennyksen suuruus olisi 40 000 mk ja asteit-taisen tulon vähennyksen korkein määrä 80 000 mk.

Kunnallisen ja kirkollisen veronkannon yhdistäminen. Valtuusto oli 12. 9. 1951 oikeut-tanut ⁶⁾ kaupunginhallituksen tekemään kaupungin evankelis-luterilaisten seurakuntien kanssa sopimuksen v:n 1951 ja sitä seuraavien vuosien tuloista maksuunpantavien kirkol-lisverojen maksuunpanon, kannon ja perinnän hoitamisesta. Tyytymättöminä tähän pää-tökseen eräät valtuuston jäsenet valittivat siitä lääninhallitukseen. Valtuuston annettua selityksensä valituksen johdosta 28. 11. 1951 lääninhallitus päätti kunnallislain 4 ja 175 §:n ⁷⁾ nojalla kumota ko. valtuuston päätöksen, koska valtuusto lääninhallituksen mielestä oli mainitulla päätöksellään mennyt toimivaltaansa ulommaksi. Kaupunginhal-litus oli sen jälkeen hakenut muutosta lääninhallituksen päätökseen. Korkein hallinto-oikeus mainitsi antamassaan päätöksessä, että ne tehtävät, joiden toimittamiseen kau-punki ko. sopimuksessa oli tarkoittanut sitoutua, oli katsottava sellaiseksi kunnan yhtei-seksi asiaksi, jota tarkoitetaan kunnallislain 4 §:ssä. Tämän vuoksi ja kun valtuuston pää-töksen ei voida katsoa menneen sen toimivaltaa ulommaksi, korkein hallinto-oikeus ku-mosi lääninhallituksen päätöksen. Korkeimman hallinto-oikeuden päätös merkittiin tie-doksi. Samalla valtuusto päätti ⁸⁾ esittää kaupunginhallitukselle toivomuksen, että kau-punginhallitus uudestaan esittäisi valtuuston ratkaistavaksi, onko 12. 9. 1951 tehty pää-tös kunnallisen ja kirkollisen veronkannon yhdistämisestä edelleen pidettävä voimassa.

Kunnallisverotuksessa sallittuja vähennyksiä koskeva välikysymys. Vt Rantala ym. tekivät ⁹⁾ 27. 1. 1954 välikysymyksen, missä tiedusteltiin, oliko kaupunginhallitus tietoinen siitä, että valtuuston käsitellessä kokouksessaan 9. 12. 1953 v:n 1953 tuloista toimitetta-vassa kunnallisverotuksessa tehtäviä vähennyksiä, kaupunginhallituksen valtuustolle esittämät perustelut olivat olleet virheelliset ja mihin toimenpiteisiin kaupunginhallitus aikoi ryhtyä virheellisten perustelujen nojalla syntyneen päätöksen uudelleen käsiteltä-väksi ottamiseksi. Kaupunginhallitus esitti välikysymyksen johdosta, että verotusval-misteluvirasto oli ehdottanut kaupunginhallitukselle kunnallistaksoituksessa myönnettä-vän lapsivähennyksen ja tulon vähyden perusteella tehtävän asteittaisen perusvähenn-nyksen vahvistamista lain sallimiin enimmäismääriin. Tällöin ei kuitenkaan esitetty mi-tään laskelmia siitä, paljonko vähennystä esityksen hyväksyminen tulisi verotuloissa kaupungille aiheuttamaan. Jotta valtuusto saisi edes likimääräisen käsityksen tästä, an-nettiin verotusvalmisteluviraston vt. johtajan tehtäväksi suorittaa asiassa laskelmia. Näin saamansa tiedot kaupunginhallitus esitti valtuustolle, koska verotusvalmisteluviraston lähettämät tarkistettut tiedot saapuivat niin myöhään, että asiaa ei ehditty käsitellä enää uudelleen kaupunginhallituksessa ennen valtuuston kokousta. Arvioitujen tulojen erotus

¹⁾ Kvsto 27. 1. 35 §. — ²⁾ Ks. v:n 1953 kert. I osan s. 19. — ³⁾ Kvsto 29. 9. 782 §. — ⁴⁾ S:n 17. 11. 930 §. — ⁵⁾ S:n 17. 11. 929 §. — ⁶⁾ Ks. v:n 1951 kert. s. 16. — ⁷⁾ Ks. v:n 1948 kunn. as. kok. ss. 193, 220. — ⁸⁾ Kvsto 22. 12. 1 036 §. — ⁹⁾ S:n 27. 1. 87 §.

oli kuitenkin vain n. 58 milj. mk, mikä ei ollut niin huomattava, että se olisi voinut oleellisesti vaikuttaa ratkaisuun, koska veroäyrin hinta olisi kohonnut 50 pennillä siinä tapauksessa, että ko. vähennysten korottamisessa enimmäismääräänsä olisi päädytty myönteiseen ratkaisuun. Vastaus välikysymykseen merkittiin ¹⁾ tiedoksi.

Kunnallistaksoituksessa tehtäviä vähennyksiä koskeva aloite. Vt Enne ym. ehdottivat aloitteessaan ²⁾, että valtuusto hyvissä ajoin ennen taksoitusta päättäisi hyväksyä v:n 1953 taksoituksessa perusvähennyksen enimmäismääräksi 80 000 mk ja lapsivähennykseksi 40 000 mk. Kaupunginhallitus oli kehoittanut verotusvalmisteluvirastoa suorittamaan laajemmalla pohjalla kuin aikaisemmin tutkimuksen siitä, mitä perus- ja lapsivähennyksen korottaminen lain sallimiin enimmäismääriin merkitsi verotulojen vähennyksenä v:lta 1953 toimitettavassa taksoituksessa. Virasto ilmoitti sittemmin, että mainittu tutkimus osoitti, että luonnollisten henkilöiden veroäyrimäärän alennus olisi noin 2.02 % eli noin 15 103 000 veroäyriä, vastaten 1.45 % koko taksoitettavasta veroäyrimäärästä. Mainitut vähennykset huomioon ottaen v:n 1954 talousarvioon sisältyvä veroäyrin hintaa osoittava laskelma muuttuisi siten, että ko. hinta nousisi 12: 36 mk:sta 12: 72 mk:aan. Koska perus- ja lapsivähennysten korottaminen lain sallimiin enimmäismääriin johtaisi veroäyrin hinnan kohoamiseen 50 pennillä, ei ehdotettuja vähennysten korottamisia kaupunginhallituksen mielestä tulisi hyväksyä. Valtuusto päätti ³⁾, ettei aloite antanut aihetta toimenpiteisiin.

3. Oikeus- ja järjestystointa koskevat asiat

Ulosottolaitoksen uudelleenjärjestely. Kaupunginreviisorin aloitteesta kaupunginhallitus päätti 23. 3. 1949 asettaa ⁴⁾ komitean tutkimaan ulosottolaitoksen perimistyön tehostamismahdollisuuksia samoin kuin henkilökunnan supistamista sekä laatimaan ehdotuksen ulosottolaitoksen tarkkailuosaston uudelleenjärjestämiseksi. Suoritettuaan tehtävänsä komitea jätti mietintönsä kaupunginhallitukselle 19. 12. 1950.

Mietinnössään komitea aluksi teki selkoa tähän astisesta pakkoperintään kuuluvien tehtävien hoitamisesta sekä työnjaosta eri viranhaltijain kesken selostaen myöskin entisen järjestelmän haittoja ja puutteita. Suurimpana näistä oli pidettävä kaksinkertaisen työn suorittamista ja tarpeellisen keskityksen puutetta. Keskitetty organisaatio voitaisiin komitean mielestä toteuttaa yhdistämällä eri kaupunginvoudin konttorit ja rikostuomioiden toimeenpanijan konttori yhdeksi virastoksi. Myös koko toiminnan tarkkailu ja johto tulisi tämän kautta helpottumaan.

Edellytyksenä keskitetyn ulosottolaitoksen perustamiselle oli kuitenkin se, että laitos kokonaisuudessaan voitaisiin sijoittaa samaan huoneistoon. Komitean mielestä huoneenvuokralautakuntien huoneisto vähäisin muutoksin soveltuisi hyvin ulosottolaitoksen käyttöön.

Komitean suunnitelman mukaan tulisi ulosottolaitoksen johtajana toimimaan johtava kaupunginvouti, jonka valvonnan ja johdon alaisena toimisi neljä kaupunginvoutia ja kamreeri. Ulosottolaitoksen tarkkailuosasto olisi edelleen suoraan maistraatin alainen. Edelleen toimisi kamreerin alaisena kassa- ja tiliasastoon kuuluva kanslia kirjaamoiheen, jossa kirjattaisiin kaikki ulosottolaitokselle saapuvat ja jätettävät asiat. Kamreerin alaisena tulisi myös toimimaan kaikkia kaupunginvouteja yhteisesti palveleva keskusrekisteri. Kassa- ja tiliasasto huolehtisi kaikkien kertyvien maksujen kirjanpidosta ja tilityksestä. Yksityisoikeudellisten saatavien osasto tulisi hoitamaan ensimmäisen kaupunginvoudin konttorille kuuluneet tehtävät paitsi varojen tilitystä. Edelleen olisi komitean mielestä perustettavassa ulosottolaitoksessa toimituspalkkioiden kuuluttava niille viranhaltijoille, jotka todellisuudessa suorittavat toimituspalkkioon oikeuttavan tehtävän. Verosaatavien osastolle tulisi kuulumaan entisen toisen kaupunginvoudin tehtävät lukuunottamatta palkanulosmittauksia, jotka tulisivat kuulumaan neljännelle kaupunginvoudille.

Ulosottolaitoksen tarkkailuosaston uudelleenjärjestämiseen nähden komitea oli sitä mieltä, että se oli parhaiten toteutettavissa uuden ulosottolaitoksen johtosääntöön otettavilla määräyksillä. Johtosäännön laatiminen puolestaan tulisi ajankohtaiseksi vasta

¹⁾ Kvsto 27. 1. 87 §. — ²⁾ S:n 27. 1. 92 §. — ³⁾ S:n 10. 3. 228 §. — ⁴⁾ Ks. v:n 1949 I osan s. 120.